

ÄÄNI- JA VALOTEHOSTEET

Esitys ei ole pääasia, vaan kokeileminen, tutkiminen ja yhdessä tekeminen. Lopputuloksena voi olla valmis esitys tai hyvä mieli monista uusista kokemuksista. Jos pöytäteatterilaatikko osoittautuu liian pieneksi voi näyttämön tehdä pöydälle isommille hahmoille ja lavasteille.

ÄÄNITEHOSTEET

Mietitään minkälaisia **erilaisia äänimaailmoja** on olemassa: koti, oma piha, vilkas kaupunki, metsä, järven ranta jne.

Kodin ääniä saa parhaiten kodin tarvikkeilla (kattilat, aterimet, astiat, huonekalut), **metsän ääniä** luonnonmateriaaleilla (kävyt, kivet, kepit, vesi) ja **kaupungin ääniä** rakennus- ym. materiaaleilla (rautaputket, metallitangot, tiilet, laudat, nauhat, vasarat), **ihmisten tuottamia ääniä** kehosoittimilla (tömistykset, naksutukset, taputukset, suhinat, sipinät).

Äänitehosteilla saa aikaan erilaisia tunnelmia kuten kuutamo, jännitys, tähtien tuike, pakkanen, kevään herääminen jne. Tunnelmia voi luoda muun materiaalin lisäksi erilaisilla soittimilla: triangeli, sormisymbaali, erilaiset rummut, erilaiset kielisoittimet, päristimet, ravistimet, suhistimet, perinnesoittimet, etniset soittimet...

Äänitehosteet voi etsiä valmiina, polttaa cd:lle ja soittaa sieltä mutta kaikkein mielenkiintoisinta ne on tuottaa itse. **Ääni voi olla** tilanteesta ja tarpeesta riippuen **paikallaan oleva, yhdestä tai monesta pisteestä tuotettu tai liikkuva**. Jossakin tilanteessa ääni on tarkoituksenmukaista tuottaa yleisön takaa tai ympäriltä.

“KUUNNELMA”

Muodostetaan 2-4 hengen ryhmiä. Jokainen ryhmä tekee jonkun tapahtuman tai ympäristön pelkkien äänien avulla ilman puhetta: kahvin keitto, aamutoimet ja töihin lähtö, ruoan laitto, rantasaunan lämmittäminen, tehtaan tuotantolinja, vilkasliikenteinen katu, leikkipuisto, kahvila, kuntosali, myrskyn puhkeaminen, mattojen pesu laiturilla, junan lähtö asemalta... Muut kuuntelevat silmät kiinni ja yrittävät arvata mitä kuunnelmassa tapahtuu.

Kannattaa lähteä **liikkeelle suurista vastakohtista** kuten yö-päivä, metsä-kaupunki, kesä-talvi. Äänilähteet jaetaan niiden mukaan kahteen ryhmään, joista lähtee **selkeästi erilaiset soundit** (hiljaiset-voimakkaat, metalliset-pehmeät). Yksityiskohtaisempiin sävyeroihin siirrytään vasta sen jälkeen. Näin äänimaailmoista ei tule liian samankaltaiset.

Ensin varataan **riittävästi aikaa materiaalien etsimiseen ja äänikokeiluihin**. Vasta sitten, kun materiaalia on runsaasti ja se on tullut tutuksi, aloitetaan varsinaisten äänitehosteiden suunnittelu. Mietitään mitä äänillä halutaan kertoa, korostaa tai tukea. **Vältetään äänikaaosta** ja muistetaan, että useinmiten pieni ja yksinkertainen on tehokkainta. Myös **hiljaisuus voi kertoa paljon** ja antaa yleisölle aikaa oivaltaa ja reagoida.

Esitystilanteessa on joskus tarpeen liioitella, että kuulokuva välittyy katsojille. Hampaiden pesun ääni tuotetaan hammasharjan sijaan karkealla katuharjalla tyhjän pahvilaatikon kylkeen tai seinäkellon tikitys jänisräikkää naksaus kerrallaan hitaasti pyörittämällä.

VALOTEHOSTEET

Valoilla luodaan näyttämölle erilaisia **tunnelmia** kuten yö, päivä, eri vuodenaajat, mystisyyttä ja salaperäisyyttä. Valon avulla voi **korostaa yksityiskohtia, peittää, luoda varjoja ja liikettä**. Valaistuksessa voi käyttää **yleisvaloa, kohdevaloa, taka-, ala-, sivu ja ylävaloa**. **Liikuteltavan valon** (seuraaja) avulla voi seurata liikkuvaa hahmoa.

Eri värisiä valoja saa aikaan kiinnittämällä valonlähteen eteen **värikalvoja**. Niiden täytyy olla valonheittimiin tarkoitettuja, etteivät ne syty palamaan. Erilaisia **hahmoja** (kuu, valaistu ikkunaruuutu...) ja **kuvioita** (tähtitaivas,) saa aikaan **tekemällä reikiä** valon eteen kiinnitettävään **ohueen pelti- tai metallilevyyn**.

Valon päävärit ja niistä saatavat sekoitukset poikkeavat kiinteästä aineesta olevien väripigmenttien vastaavista. **Valon päävärejä ovat punainen, sininen ja vihreä**, joita sekoittamalla saadaan uusia värejä: punainen+vihreä=keltainen, vihreä+sininen=syaani (turkoosi) ja sininen+punainen=magenta (aniliininpunainen). Kun valon kaikki päävärit sekoittuvat toisiinsa, syntyy valkoinen väri. Musta väri syntyy silloin, kun valoa ei ole ollenkaan.

Valonlähteinä voi käyttää mm. **jalka- tai pöytälamppua** (yleisvalo), **taskulamppuja** (kohdevalo, seuraaja), **erilaisia valosarjoja** (jouluvalot), **valokeppejä**. Kuumien lamppujen lähelle ei saa laittaa palonarkoja materiaaleja. Led-valot ovat vähäisen lämpenemisensä vuoksi turvallisimpia. Äänitehosteiden työstämisen periaatteet pätevät myös valotehosteisiin, joiden **työstäminen on hyvä aloittaa selkeistä eroista** esim. yön ja päivän, eri vuodenaikojen ja tapahtumapaikkojen välillä. **Yksinkertaiset ratkaisut** ovat usein vaikuttavimpia ja varmimpia toteuttaa. Mitä pimeämmäksi toimintatilan saa sitä paremmin valotehosteet toimivat.

Tiina Kekäläinen